

ДІЯЛЬНІСТЬ РУХУ ОПОРУ В ХЕРСОНСЬКІЙ ОБЛАСТІ (2022 – 2025 РОКИ)

Проведений аналіз наявних у широкому доступі джерел інформації дозволяє припустити, що активна діяльність руху опору на території Херсонщини розгорнулась у перші дні широкомасштабної агресії російської федерації (рф) проти України. Проте в окремі періоди вона набувала різних форм. Так на початку окупації, коли російська армія взагалі не очікувала спротиву з боку мешканців області, навіть мирні мітинги проти окупаційної влади стали дієвим резистансом [8]. Незабаром з місцевих жителів почала формуватись інформаційна мережа, яка відігравала важливу роль у зборі та передачі розвідувальної інформації про пересування, дислокацію і логістичне забезпечення російських військ і техніки. Люди об'єднувались на засадах громадянської солідарності, місцевої інформованості про територію та інфраструктуру, а також на практичних можливостях фіксації руху колон, місць розгортання техніки та пунктів забезпечення. Активісти перетворились на партизан і почали об'єднуватись у групи. Унікальність Херсонського руху опору у тому, що в області діяли підпільні групи як місцевого походження, так і з інших областей України, які поєднували розвідувальну діяльність із безпосередніми діями проти ворожих сил [22]. Після успішного звільнення Збройними Силами України (ЗСУ) частини Херсонщини, у листопаді 2022 р., рух опору опинився у нових умовах: посилена увага окупаційних служб, підвищені репресивні заходи та ретельніші заходи безпеки зі сторони противника призвели до необхідності перегляду тактики. Партизани дедалі більше переходять до форм глибшого підпілля: від відкритих акцій до селективних операцій.

Узагальнені відомості про епізоди протидії ворогові дають підстави виокремити наступні форми діяльності руху опору:

1. Розвідка. Завдяки партизанам вибухали склади з боєприпасами та технікою в Каховці, Бериславі, Чаплинці, Голій Пристані. Саме херсонські партизани у квітні 2022-го допомогли уразити й військовий аеродром у м. Джанкої, що розташований на півночі Криму [22]. На початку вересня 2024 р. партизани виявили та передали координати ЗСУ місця розташування поблизу мосту Чонгар російської самохідної зенітно-ракетної установки 9А84 (входить до складу зенітно-ракетної системи С-300В) [13].

2. Диверсії. Партизани Херсонщини чинили акції, спрямовані на об'єкти інфраструктури окупаційних сил, підриви військової техніки та ураження особового складу противника. Щодо першого, наприклад, 8 вересня 2022 р. на залізничному вузлі неподалік станції смт Новоолексіївка було підірвано потяг окупантів, що рухався з окупованого Криму [12]. 20 жовтня 2024 р. там же агентами руху опору була знищена ретрансляційна шафа [20]. 14 травня 2025 р. місцевий український партизанський осередок підпалив електричну шахту на залізничній колії поблизу с. Олексіївка, яку росія використовує для перевезення обладнання у та з Криму [25]. 27 липня поточного року була знищена релейна шафа поруч із залізничною колією в Новоолексіївці, що паралізувало залізничне постачання росіян на Запорізькому напрямку.

Якщо наводити приклади знищеної техніки, то найперше слід згадати, що в ніч на 29 березня 2025 р. рух опору у Херсонській області знищив вантажівку російської армії із комплексом радіоелектронної боротьби "Лорандит" [14]. Наприкінці травня цього ж року у Генічеському районі було ліквідовано транспортну базу, обладнану для роботи з БПЛА та засобами радіоелектронної боротьби, який використовували російські війська [17].

Зустрічаємо численні відомості про знищення особового складу ворога. А саме: 23 квітня 2023 р. підпільники підірвали блокпост поблизу м. Олешки, в наслідок чого було знищено підрозділ російських військ, який патрулював цей район [11]. На початку липня 2024 р. партизани підпалили сухостій на полі поблизу цього ж міста, в результаті чого постраждало двадцять російських військовослужбовців та вибухнули боєприпаси, що зберігалися в окопах [6]. 18 грудня цього ж року внаслідок вибуху автомобіля важкі поранення отримав командир чеченського полку "Ахмат" [24]. 20 березня 2025 р., українські партизани вбили двох російських військових офіцерів в окупованому м. Скадовськ [16]. Через місяць, 22 травня, там же було влаштовано напад на російський автомобіль УАЗ "Патріот", в наслідок чого знищено 4-х військовослужбовців з Чечні (рф) [1]. На початку липня 2025 р. троє російських операторів безпілотників зі спеціального центру "Барс-Сармат" загинули внаслідок спрацювання вибухового пристрою в їхньому автомобілі поблизу с. Стрілкове [21].

3. Актентат. З перших днів окупації рух опору почав активну боротьбу зі ставлениками окупаційної влади – гауляйтерами. Так, чи не найпершим актом ліквідації партизанами колаборанта став розстріл 20 березня 2022 р. помічника в. сальдо – п. слободчикова, що викликало справжню паніку серед проросійських поплічників. Через місяць з'явилися відомості про розстріл прокремлівського активіста та блогера в. кулешова [23]. 22 червня – підірвали авто колаборанта ю. турулева, якого раніше окупанти назначили головою Чорнобаївки [2], 28 серпня – був застрелений о. ковальов [18]. 12 і 22 грудня – підірвали автомобілі колаборантів в. булюка та а. штепи [7; 4]. 13 і 19 березня 2023 року, партизани підірвали відповідно гауляйтерів в. гуру та с. москаленка [15; 10]. 7 жовтня цього ж року внаслідок вибуху замінованого автомобіля загинув в. малов [3].

3. Пропагандистська робота. У Херсоні та інших окупованих населених пунктах області також діяли партизанські групи, до сфери діяльності яких не входило здійснення замахів на високопоставлених росіян чи зрадників. Вони зосередились на інформаційному спротиві [22]. Найбільш яскраві пропагандистські матеріали зустрічаємо у 2022 році. Наприклад: листівки-жахалки з наступним текстом: "Готуйся! Ми знаємо всі твої маршрути патрулів! Херсон – це Україна!" або ж зі словами радянських лічилок: "Раз, два, три, чотири, п'ять, зараз я іду шукать" та "Вийшов їжачок з туману. Вийняв ножичка з карману...". Були й листівки, які сповіщали про успіхи Сил оборони України: "Рашисти, ви вже під прицілом! Херсон – буде вільним!" або "Рашисти, вже пізно втікати! Ростов – 558 км, ЗСУ – 10 км" [9, с.165, 167].

Отже, досвід Херсонської області ілюструє дві взаємопов'язані функції сучасного руху опору: по-перше, вироблення і підтримка мережі інформаційної взаємодії між цивільними мешканцями, партизанськими та військовими структурами; по-друге, комбінування розвідки з точковими заходами впливу на ворожі системи забезпечення та військову присутність.

Партизанська боротьба є важливим елементом сучасної системи оборони України, ефективно доповнюючи дії регулярних військ у межах несиметричного протистояння.

Поданий матеріал не претендує на вичерпне висвітлення теми, а є спробою узагальнити й проаналізувати наявні відкриті дані про діяльність руху опору в Херсонській області.

Література

1. Автомобіль з чотирма кадіровцями підірвано поблизу окупованого Скадовська. 22.05.2025. URL: <https://www.ukrinform.net/rubric-ato/3995852-car-carrying-four-kadyrovites-blown-up-near-occupied-skadovsk-ukraines-military-intel.html> (дата звернення: 31.10.25).

2. В Херсонській області підірвали авто з колаборантом. 22.06.2022. URL: <https://web.archive.org/web/20220622230712/https://sprotyv.mod.gov.ua/2022/06/22/v-hersonskij-oblasti-pidirvali-avto-z-kolaborantom/> (дата звернення: 31.10.25).

3. Вірлич Є. В Новій Каховці підірвали авто окупаційного чиновника Володимира Малова. 07.10.2023. URL: <https://kakhovka.rayon.in.ua/news/639317-v-noviy-kakhovtsi-pidirvali-avto-okupatsiynogo-chinovnika-volodimira-malova> (дата звернення: 31.10.25).

4. Гамалій І. В окупованій Каховці підірвали колаборанта Андрія Штепу, він згорів в автомобілі. 22.12.2022. URL: https://lb.ua/society/2022/12/22/540048_okupovaniy_kahovtsi_pidirvali.html (дата звернення: 31.10.25).

5. Глущенко О. "АТЕШ": Партизани паралізували залізничне постачання росіян на Запорізькому напрямку. 27.07.2025. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2025/07/27/7523596/> (дата звернення: 31.10.25).

6. Знищені російські склади зброї: партизани АТЕШ здійснили диверсію поблизу Олешок на Херсонщині. 12.07.2024. URL: <https://unn.ua/en/news/destroyed-russian-weapons-depots-ates-guerrillas-conducted-a-sabotage-near-oleshky-in-kherson-region> (дата звернення: 31.10.25).

7. Іванова Т. У тимчасово окупованому Скадовську невідомі підірвали авто колаборанта Булюка. 12.12.2022. URL: <https://suspilne.media/kherson/337028-u-timcasovo-okupovanomu-skadovsku-nevidomi-pidirvali-avto-kolaboranta-buluka/> (дата звернення: 31.10.25).

8. Курпіта Т. Мешканці Херсона голірuch женуть техніку окупантів в напрямку російського корабля. 20.03.2022. <https://tsn.ua/ato/meshkanci-hersona-goliruch-zhenut-tehniku-okupantiv-v-napryamku-rosiyskogo-korablya-video-2014777.html> (дата звернення: 31.10.25).

9. Куцька О. М., Кмін А. О. Контент-аналіз українських пропагандистських листівок, призначених для противника на тимчасово окупованих російською федерацією територіях України періоду російсько-української війни. Військово-історичний вісник. Випуск 43. Львів: НАСВ, 2025. С.162–183.

10. Мухіна О. Україна ліквідувала російського колаборанта, який створив катівні в Херсонській області. 20.03.2023. URL: <https://euromaidanpress.com/2023/03/20/ukraine-liquidates-russian-collaborator-who-set-up-torture-chambers-in-kherson-oblast/?swcfpc=1> (дата звернення: 31.10.25).

11. Мухіна О. Українсько-кримськотатарський партизанський рух ліквідував російську військову частину в Херсонській області. 25.04.2023. URL: <https://euromaidanpress.com/2023/04/25/ukrainian-crimean-tatar-partisan-movement-eliminates-russian-military-unit-in-kherson-oblast/?swcfpc=1> (дата звернення: 31.10.25).

12. На Херсонщині у Новоолексіївці вибухнув потяг окупантів, який йшов з Криму. 08.09.2022. URL: <https://investigator.org.ua/ua/war/246484/> (дата звернення: 31.10.25).

13. Партизани виявили російські системи ППО, що прикривають північ Криму. 11.09.2024. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/partisans-identify-russian-air-defense-systems-1726003846.html> (дата звернення: 31.10.25).

14. Партизани спалили важливий комплекс росіян у Херсонській області: деталі від ГУР. 30.03.2025. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/partizani-spalili-vazhliivy-kompleks-rosiyan-1743321224.html> (дата звернення: 31.10.25).

15. Погорілов С. Заступника гауляйтера Нової Каховки вдруге підірвали. 14.03.2023. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2023/03/14/7393290/> (дата звернення: 31.10.25).

16. У Скадовську підірвали автомобіль з російськими офіцерами, - ГУР. 21.03.2025. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/car-carrying-russian-officers-blown-up-in-1742567323.html> (дата звернення: 31.10.25).

17. У тилу ворога: партизани "Атеша" атакували операторів російських безпілотників у Херсоні. 21.05.2025. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/behind-enemy-lines-atesh-partisans-hit-russian-1747809934.html> (дата звернення: 31.10.25).

18. У Херсонській області знищено українського колабораціоналіста. 29.08.2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/eng/news/2022/08/29/7365147/> (дата звернення: 31.10.25).

19. Українські партизани вбили місцевого колабораціоніста в окупованому Херсоні, наступного дня росіяни обстріляли мирний протестувальник. 21.03.2022. URL: <https://idel-ural.org/en/archives/ukrainian-partisans-killed-the-local-collaborationist-in-the-occupied-kherson-the-next-day-russians-fired-on-the-peaceful-protest/> (дата звернення: 31.10.25).

20. Українські партизани здійснюють диверсії на окупованій Херсонщині. 20.10.2024. URL: <https://newsukraine.rbc.ua/news/ukrainian-partisans-carry-out-sabotage-in-1729398015.html> (дата звернення: 31.10.25).

21. Шумлянський Д. Троє операторів російських безпілотників загинули внаслідок вибуху автомобіля на окупованій Херсонській області. 05.07.25. URL: <https://military.com/en/news/three-russian-drone-operators-killed-in-car-blast-in-occupied-kherson-region/> (дата звернення: 31.10.25).

22. Як партизани прискорювали звільнення Херсона та області. 08.01.2023. URL: <https://kherson.rayon.in.ua/topics/564838-yak-partizani-priskoryuvali-zvilnennya-khersona-ta-oblasti> (дата звернення: 31.10.25).

23. In Kherson killed a pro-Russian blogger. 20.04.25. URL: <https://www.silkway.news/in-kherson-killed-a-pro-russian-68047/> (дата звернення: 31.10.25).

24. In Skadovsk, a car with the deputy commander of the Akhmat regiment was blown up – media. 18.12.2024. URL: <https://baltimorechronicle.com/politics/2024/12/18/in-skadovsk-a-car-with-the-deputy-commander-of-the-akhmat-regiment-was-blown-up-media/> (дата звернення: 31.10.25).

25. Tim White. URL: <https://x.com/TWMCLtd/status/1922633863437717966> (дата звернення: 31.10.25).